# ANTIMIKROBINIŲ VAISTŲ VARTOJIMAS

Antimikrobiniai vaistai yra svarbi šiuolaikinės medicinos dalis, padedanti gydyti ir tam tikrais atvejais išvengti infekcinių ligų. Šiems vaistams priskiriami: antibiotikai, antivirusiniai, priešgrybeliniai ir antiparazitiniai vaistai. Kiekviena šių vaistų grupė veikia skirtingus ligų sukėlėjus, todėl tinkamas preparato parinkimas yra būtinas siekiant veiksmingo ir saugaus gydymo. Tačiau netinkamas arba perteklinis antimikrobinių vaistų vartojimas skatina mikroorganizmų atsparumo vaistams vystymąsi ir tampa svarbia visuomenės sveikatos problema.

Antimikrobiniai vaistai turi būti vartojami atsižvelgiant į infekcijos pobūdį, ligos sunkumą, galimą sukėlėją ir paciento sveikatos būklę. Ypač svarbu tinkamai vartoti antibiotikus, kurie skirti bakterinėms infekcijoms gydyti. Deja, bet antibiotikai nėra veiksmingi gydant virusinius susirgimus, todėl nekomplikuoto peršalimo ar gripo atvejais antibiotikų vartojimas paprastai nėra pagrįstas. O nepagrįstas jų skyrimas ne tik nesuteikia naudos, bet ir didina atsparių bakterijų atsiradimo bei plitimo tikimybę.

Pacientams svarbu vartoti paskirtus vaistus tiksliai pagal gydytojo nurodymus: laikytis nustatytų dozių, vartojimo intervalų ir gydymo trukmės. Griežtai negalima savavališkai pradėti vartoti antibiotikų, dalintis jais su kitais asmenimis ar vartoti anksčiau likusių vaistų. O kilus klausimams dėl gydymo ar pasireiškus nepageidaujamoms reakcijoms, reikėtų kreiptis į sveikatos priežiūros specialistą, o ne savarankiškai keisti gydymo režimą.

Antimikrobinis atsparumas – tai mikroorganizmų gebėjimas išlikti ir daugintis nepaisant vaistų, kurie anksčiau buvo veiksmingi prieš juos. Dėl šio reiškinio infekcijas tampa sunkiau gydyti, gali prireikti kitų, brangesnių ar daugiau nepageidaujamų poveikių sukeliančių vaistų, ilgėja gydymo trukmė ir didėja komplikacijų rizika. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, 2023 m. maždaug viena iš šešių laboratoriniais tyrimais patvirtintų bakterinių infekcijų pasaulyje buvo atspari antibiotikams.

Yra žinoma, kad atsparumo vystymąsi skatina netinkamas ir perteklinis antimikrobinių vaistų vartojimas, tačiau svarbūs ir kiti veiksniai, pavyzdžiui, nepakankama infekcijų kontrolė, higienos priemonių nesilaikymas bei ribotos galimybės laiku atlikti diagnostinius tyrimus. Todėl atsparumo mažinimas reikalauja ne tik atsakingo pacientų elgesio, bet ir sveikatos priežiūros įstaigų bei visuomenės bendradarbiavimo.

Racionalų antimikrobinių vaistų vartojimą padeda užtikrinti tinkamas gydymo planavimas ir vaistų skyrimo kontrolė. Jos tikslas yra užtikrinti, kad vaistai būtų skiriami tik tada, kai būtina, parenkant tinkamiausią preparatą ir pagrindžiant gydymo režimą. 2023 m. „PubMed“ duomenų bazėje publikuotoje sisteminėje apžvalgoje ir metaanalizėje nustatyta, kad antimikrobinio gydymo valdymo programos buvo susijusios su 10 proc. mažesniu antibiotikų receptų skaičiumi ir 28 proc. mažesniu jų vartojimu pagal tyrimuose taikytus rodiklius. Šie rezultatai rodo, kad kryptingos priemonės gali padėti mažinti nepagrįstą antibiotikų vartojimą.

Ne mažiau svarbi ir infekcijų prevencija: rankų higiena, imunoprofilaktika, saugus maisto ruošimas bei tinkama infekcijų kontrolė gydymo įstaigose. Šios priemonės padeda sumažinti infekcijų plitimą ir kartu mažina poreikį vartoti antimikrobinius vaistus.

Apibendrinant galima teigti, kad antimikrobiniai vaistai yra būtini daugelio infekcinių ligų gydymui, tačiau jų veiksmingumas priklauso nuo racionalaus vartojimo. Antibiotikus reikia vartoti tik esant pagrįstoms indikacijoms ir laikantis sveikatos priežiūros specialisto nurodymų. Atsakingas vaistų skyrimas, pacientų švietimas, infekcijų prevencija ir antimikrobinio gydymo valdymo programos yra svarbios priemonės, padedančios sulėtinti antimikrobinio atsparumo plitimą ir išsaugoti vaistų veiksmingumą ateityje.

## Literatūros šaltiniai


1. Ya K. Z. ir kt. Association Between Antimicrobial Stewardship Programs and Antibiotic Use Globally: A Systematic Review and Meta-Analysis. JAMA Network Open. 2023; 6(2): e2253806. „PubMed“ Prieiga per internetą https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36757700/
2. World Health Organization (WHO). Antimicrobial resistance. 2026 m. liepos 16 d. Prieiga per internetą: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antimicrobial-resistance